

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Hyemalis - A Dominica I. Adventus Domini nostri usque ad
Dominicam Septuagesimæ

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Ad sacrum locum sicut ad Sacramentum. Iuxta illud Ecclesiastici officii:
Locus iste à Deo factus est, inæstimabile Sacramentum, irreprehensibilis
est.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44194

tra nū trepidare in conspectu Dei, prorsus stupendum sit & pavendum!

Quid? quod modò dum hæc meditaris, vel dum in templo inambulas, aut sedes otiosus, aut negotia mente tractas, aut coilo quia misces cum alijs; quid? quod inquam, ipse Christus Dominus in altar factus hostia Deo Patri mactanda, tam demisso, tam humili, tam omni prorsus ex parte religioso se constingit modo! Tu vero, tu quis es? tu peccator! tu tam multis obnoxius criminibus, tam multis addicendus supplicis, tu non modo nil vereberis, nil pavebis! Sed neque tuam præfractam agnosces audaciam Plane id pavendum, sed miserando illo pavore quem minatur Deus, *Pavore & terror & laqueus super te.* Reco dare zeli quem prætulit in templo, cum in dū & iterum eiecit vendentes & cementes, dicens: *Domus mea, Domus orationis est.* *Quanti putas animarum versioes puniret, inquit sancti Patres, si invenisset ibi risus vel vaniloquio vacantes, aut alij cuiuslibet vitio mancipatos? si enim ea qua alibi liberè geri poterant, Dominus in domo sua temporalia negotia geri non patitur: quanti magis ea qua nusquam fieri licet, plus caelesti iram merentur, si in ædibus Deo sacrata agantur?*

Ier. 48.

Mattb. 21.

Iean. 2.

S. Aug.

Beda, 25.

Hom. 36.

in 1. ad

Cor.

Postquam vero Divus Chrysostomus liberio- rem hanc Christianorum licentiam arguit, tum vehementius ad eam coercendam, & ad sanctum illum pavorem qui à nobis desideratur exciandum, sic pergit, *Nec enim in strina aut vnguentaria taberna, Ecclesia est, aut officina forensis, sed locus Angelorum, locus An. Angelorum, Regia*

Dei, Cælum ipsum. Quemadmodum igitur si cælum quispiam in angustiis redactum illuc inducat, etiam si fratrem, etiam si Patrem videas, tamen præ stupore non alloquare; Sic nec hic aliud quidquam quam sancta servare decet. Et nonnullis interjectis: *Nunc autem foro nihil differt, & si non sit sarmarium dictum, fortasse nec scena ipsa; adeo proficitu scortu petulantius, qua huius mulieres congregantur sese comunt, & sine dubio non paucos hic sollicitant homines intemperatos. Si qua corrumperet matronam conatur, locum hunc maxime idoneum putat. Ah nimis vera verba! Rursusque alibi: *Stat Sacerdos Dei orationem offerens cunctorum: tu autem rides, nihil timens, non contemiscens, non colligens te ipsum: & in aulam quidem regiam intraturus, & habitu, & oculis, & in cæssu & in cunctu alii componis & ornas temetipsum; huc autem ingressurus, ubi est aula regis, & talis, qualis caelestis est, rides!**

Hom. 55.
ad Hebr.

Vide quid in hoc genere pecces, aut alios peccare videas, quos possis arguere. Jam ante pridem contra profanos in Templis ausus, lata est sententia, cum ex omnibus puniendis eos in primis Deus plecti velit qui gravius ibi deliquerint. *A sanctuario meo, inquit, incipite.* Cui quidem sententiæ satis aperte Princeps Apostolorum videtur subscribere, dum ait, *tempus est ut incipiat iudicium à Domo Dei.* Verum, non est satis, non peccare in templo, sed ne quidem illum cum peccato, esse accedendum. Qua de re sequens est Veritas, quæ precedentem plurimum confirmabit.

Ezech. 9.

1. Pet. 4.

AD HÆC OFFICII ECCLESIASTICI, DE HODIERNO FESTO, VERBA.

In gradua-
li Missa.

*Locus iste à Deo factus est, inestimabile Sacramentum, Irre-
prehensibile est.*

VERITAS PRACTICA.

Ad sacrum locum, velut ad Sacramentum.

SENSVS & RATIO est, quòd si quis sacer locus, locus est à Deo factus, in quo præcipuè decenti colatur cultus, sic nos decet hunc ei cultum exhibere.

Sed nisi ad sacrum locum accedatur velut ad Sacramentum, talis ei cultus non exhibetur.

Ergo ad sacrum locum velut ad Sacramentum, non

aquali quidem ex causa, sed propè simili, prout Ps. 91.
dicebat David: *Domum tuam decet sanctitudo*
& prout in di, cursu declaratur.

I. PUNCTUM.

MULTUM certè Davidi debet Religio, quòd primas de Domo Dei constituenda cogitarit, quòd magnificam idcirco cogitationem suscepit, a que ad illam cumulatè perficiendam ingent

pa

paravit sumptus, quos impendendos Salomoni reliquit filio. Sed mēa quā den sententiā, plus est Davidem nos divinum docuisse cultum, quem in templo servaremus, quā parasse sumptus in templi fabricam. Quid est enim templum sine divino cultu? *Hæc dicit Dominus exercituum Deus israel: Bonus facite vias vestras & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confidare in verbis mandati dicens, templum Domini est, quoniam si bene direxeritis vias vestras & studia vestra, & quæ plurā profequitur, quibus aperte indicat se sui cultum magis velle sine templo, quā templum sine sui cultu.*

Quod nos autem David docuit, non illos tantum intelligo Psalmos, quos in Ecclesia non decantari petis esset, inquit sanctus Chrysostomus, quā solē non lucere; sed ex multis illis Psalmis tres duntaxat volo versiculos, quibus totum penē cultum, quem nos in templis adhibere par est, comprehendit. *Domine dilexi decoram domus tuæ, & locum habitationis tuæ: hoc primum quo templo cultus redditur, decor loci sive omnium quæ ad eum spectant locum. Deinde verò reverentia quam si exprimit: Adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Ac denique quod est præcipuum, sanctitas non loci tantum aut sacratum rerum, sed personæ templum aduentis, de qua sic pronuntiat. Domum tuam docet sanctitudo Domini. Quod ego quidem dico esse præcipuum colendo in templis Deo, quia hoc præcipue Deus in his spectat. Respexit ad Abel & ad munera eius, inquit scriptura de primo sacrificio, non ex muneribus Abel, sed ex Abele munera. Numquid carnes sanctæ auferent à te malitias tuas? quasi diceret, nisi tu ipse sanctitati tuæ studeas, nisi tu ipse nolis malitias tuas, nulla loca, nulla sacrificia, nulla Sacramenta, quantumcunque sacra & sancta poterunt illas à te auferre. Ne alio accedes animo.*

Quod ita certè nobis est persuasum, ut nemo nisi desperatus audeat ad Sacramentum quod vis accedere, nisi cum animo respicente qui lethali opponatur culpa: neque enim aliter proficet Sacramentum, imò & noceret, ac novum esset peccatum accedenti cum peccato.

Non ita quidem affirmandum de accessu ad templum: non est dicenda nova esse culpa, si cum culpa sacrum locum sicut si Sacramentum frequentares: sed hac posita differentia, Veritas est plurimum commendanda, quæ dicitur: *Ad Sacrum locum, Sicut ad Sacramentum, non ex*

talinecessitate, non ex æqualitate, non ex pari omnino ratione, sed ex simili quadam proportionē, Sicut si dicerem, accedendum esse pati sanctitate ad Cœnam magnam, quæ hic in Sacramento sumitur, sicut ad illam quæ in Cælo percipitur; quis non videret sanctitatis disparitatem, quæ ad utramque necessario requiritur? Et tamen rectè id potest dici, dum rectè intelligatur? non de omnimoda paritate. Sic planè de locis sacris, sicut dixit David, *Domum tuam docet sanctitudo*, sicut semper intellexit Ecclesia, sicut denique sacer locus dicitur *Sacramentum*, unde proposita veritas est deducta, quæ ex adjectis verbis, *Locus ista à Deo factus est*, sic declaratur.

Sicut sacer locus, locus à Deo factus in quo præcipue decenti colatur cultu, sic nos decet hunc ei cultum reddere. Cur enim à Deo factus esse dicitur, nisi ut à nobis ibi præcipue colatur cultu; Nonne omnia fecit ille loca & spacia, sine quo nihil est factum? An pures sibi locum fecisse quasi palatium terreni Regis cujus ambitu concludatur? cujus ornatu decoretur? cujus propugnaculis protegatur? Nonne ille est quem *2. Par. 9. Ad. 17.* *cali cœlorum non capiunt*, ut ait Salomon, *& qui non in manufactu templi habitat, indigens aliquo*, sicut ait à apostolus. Gentilium ista credulitas est, qui nihil humanum supra vel regium morem de Dijs suis cogitantes, illos credebant ita suis habitare in delubris, ut illic mollius & tutius quam alibi requiescerent & tegetentur. At Deus noster cum sit Cœli & terræ Dominus, cum in se contineat omnia, cum nihil extra se profus ad beatitatem suam quærat, sibi suus est locus, sua domus, sua quies, sua tranquillitas; nec ipse sibi locum facit quasi loco indigeat, qui sibi unus sufficit, & qui propterea *Saddaj* dicitur, id est, sibi sufficientissimus.

Restat igitur finis ille propter quem locum faciat, ut studium eorum acrius excitet ad sanctiorem sui cultum, quod sanctior erit locus ab ipso propterea factus & electus, sicut sanctiora quædam sunt tempora quæ nos vehementius acuant. *Elegi enim & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum & cor meum ibi.* *2. Par. 7.*

At nonne decet talem loco, seu potius Deo, talem à nobis adhiberi cultum quem postulat? an poterit ibi cor tuum cum corde Dei esse, si non illi conforme fuerit, in eo præsertim sine propter quem ibi cor habet? Cur illuc Eum adis potius quàm aliud, nisi quia potius se vult illic à te coli quàm alibi? At quo vult etiam ibi coli

Is. 29.

Math. 23.
Marci. 7.

cultu, cur non eum coles? Nonne si modus colendi Deum tam verè factus à Deo est quam ipse locus, tam verè decet modum servare cultus quàm locum? Nonne hoc denique metuendum ne inde accidar quod suus exprobrat Dominus? *Appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, cor autem eius longe est à me, sine causa autem colunt me,* vel ut ait Sanctus Marcus *in vanum ma colunt.* Quæ postrema verba sic à Christo prolata non leve pondus addunt sententiæ. Perinde enim est ac si Deus diceret, non sum ipse causa cur me colant, cum me non corde colunt & quo velim ab eis modo. Non mei gratia me conveniunt; nam simul aliud, quod requiro non negarent; ac proinde etiam frustra me colunt & in vanum, quia nullum aut certè modicum, nec eum referunt suarum precum fructum, quem retulissent. Vide in 3. parte fer. 4. hebdomada. 14.

II. PUNCTUM.

SED nisi ad sacrum locum accedatur velut ad Sacramentum, cultus hic decens quem petit Deus, & quem decet nos ei reddere, non redditur, non exhibetur.

Non enim frustra nomen hoc Ecclesia de suis usurpat templis; non frustra in altari, hoc est in sanctiori officio quod de hodie na festiuitate celebrat, postquam dixit, locus iste à Deo factus est, statim adiungit, *inestimabile Sacramentum, irreprehensibile est.* Certè reprehensibilis esset iste loquendi modus, nisi quadraret, nisi conveniret res de qua est sermo: Non conveniret nisi de Sacramenti nomine, seu potius de vi ac virtute nominis participaret aliquid sacri locus. Non esset, inquam, nec verè sacer locus dici posset Sacramentum, nisi Sacramentum inter & sacrum locum intercederet non levis aliqua similitudo. Quod ita verum est ut licet nominis Sacramenti sit varia multiplexque significatio, vix tamen ulla sit quæ non sacro conveniat loco.

Triplex potissima reperitur quam hic obiter explanare non erit alienum. Prima est, qua festum & momentosum aliquid designetur, quod non passim divulgari, sed secretò teneri debeat, & religioso silentio seu pia quadam ignorantia venerationem habeat. Sic Tobie duodecimo, *Sacramentum Regi abscondere bonum est;* & quarto Danielis: *omne Sacramentum non est impossibile tibi.* At quis nescias in locis sacris sive dū confe-

crantur, sive dum sacra sunt, tam multa multumq; seria religiosaque fieri, quæ pene omnes later, ut verè locus dici possit: hoc sensu *Sacramentum?* Quid enim est quod Episcopus antequam templum sacraturus ingrediatur; foris expectat, & clausas templi fores ipse suo baculo pastorali pulsat & aperit? Quid, quod ingressus templum eodem baculo describit in pavimento consperso cinere, græcis & latinis literis, alphabetum? Quid quod parietibus Cruces certa imprimuntur forma, & sacro inunguntur oleo? Cur sit ibi mixtio quædam aquæ, cineris, salis & vini? Sacramenta sunt, secreta sunt quæ nos venerari magis decet, quàm curiosius indagare. Sic sanctus Augustinus suis Neophytis seu Catechumenis: *Omnia, inquit, Sacramenta qua acta sunt & aguntur in vobis per ministerium servorum Dei, exorcismu, orationibus, canticu spiritualibus, insufflationibus, cilicio, inclinatione cervicium, humilitate pedum,* Et quæ plura pergit ad sacri loci cum Sacramento similitudinem exprimentem.

Secundò, Sacramenti nomen usurpatur pro ipsa rerum universa mole quam Deus condidit, ut ex visibilibus invisibilia, ex corporalibus spiritualia, ex terrenis cælestia, ex humanis divina cognoscamus, juxta illud Apostoli: *quod notum est Dei, manifestum est in illis.* Deus enim illis manifestavit: *invisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & divinitas, ita ut sint inexcusabiles;* si videlicet non cognoverint nec amarint invisibilia, quæ nosse poterant ex visibilibus. Sic illos expresse Sapiens arguit: *Erraverunt & nescierunt Sacramenta Dei* Rursumque paulo post, *Non abscondit à vobis Sacramenta Dei,* hoc est, ignota quæ rebus creatis Divina Sapientia recondidit, & quæ inde ad vestram animorum utilitatem possunt erui, faciam vobis manifesta. Quo in sensu quis non videt quàm aptè locus hic sacer dicatur Sacramentum; non quia tantū quod ait S. Augustinus, *quidquid in templi manu factu agitur, totum in nobis spirituali edificatione completur;* sed quia visibilibus ipsa templi moles, velut moles universitatis in se aliquid mystici continet quo invisibile, spiritale, & cælestis cognoscamus.

Videtis quanta qualisque sit hæc structura? quàm multi simul compacti lapides? quàm diversi diversos in usus compositi? Quàm sint alij demissi & alij sublimati? Quantis quosque ne-

Trad. de
Symbolo
ad Cast.

Rom. 1.

Sap. 26.

ecf.

esse fuit tundi, secari, cædi malleorum ictibus, ut sic cohererent & suo quique consistenter gradu? Sic plane nos ædificamur, sic construimur, sic tamquam lapides vivi dicimur, sive in terris, sive in cælis constituti. In terris quidem una simul fide, & spe, & charitate conjuncti templum unum sive Ecclesiam quæ una est, in toto terrarum orbe, constituimus. In cælis verò charitate strictiori, & eadem uniti beatitate longè felicius unam in Domino seruiamus unitatem. Etenim quod & civitas sursum sit, & Ecclesia & celebris, inquit S. Joannes Chrysostomus, audi Paulum dicentem, accessistis ad civitatem Dei viventis, Jerusalem celestem, & Ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in calis, & ad multorum millium Angelorum frequentiam.

Sed quod Sacramenti vim ac virtutem præcipuè connotat, quamdiu mortales hic ægimus, sic lumus aptè poliendi, tundendi, & parandi lapides, ut possimus in unum convenire; primò hic quidem charitate christiana. tum aliquando felicitate perpetua? sicut videmus lapides istos, non aliter quàm prout contusi sunt & sicut præcisi simul inter se coherent. Sic apertè S. Augustinus, præcidiuntur de montibus lapides per manus prædicatorum veritatem, conquadrantur ut intrent in structuram sempiternam. Et alibi: quod hic fiebat, quando ista surgebant, hoc fit modò cum congregantur credentes in Christum: erodent enim quasi de sylva & montibus ligna & lapides præcidiuntur; cum verò catechizantur, baptizantur, formantur, tanquam inter manus fabricorum & opificum dolantur, colligantur, compuginantur. Ligna ista & lapides, si non sibi certo ordine cohererent, si non se pacificè connecterent, si non se invicem, coherendo sibi, quodammodo amarent, nemo huc intraret. Et quæ plura prosequitur de charitate mutua, quæ sic tandem concludit: quod hic factum corporaliter videmus in parietibus, spiritualiter fiat in montibus: & quod hic perfectum cernimus in lapidibus, & lignis, hoc adificante gratia Dei, perficiatur in corporibus vestris.

Sic alij sancti Patres sentiunt, eòque referunt quod de templo Salomonis scriptum habetur: Domus autem cum adificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis adificata est: & malleus & securus & omne ferramentum non sunt audita in domo cum adificaretur. Hoc nempe est, quod alibi dicitur de habitantibus cæleste tabernaculum quod describitur; absterget Dominus omnem lachry-

nam ab oculis eorum & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt. Quasi diceretur, prima illa sunt primò ferenda in terris, luctus clamor, & dolor, antequam illò perveniat, ubi nihil tale cernitur nec auditur.

Quod & universa sentit Ecclesia, dum de utroque loci ac temporis diverso statu sic canit: hic Margaritis emicant patentque curvis ostia; Virtute namque pravia, mortali illic ducitur; amore Christi percitus, tormenta quisque sustinet. Scalprij salubri ictibus, & cunssone plurima: fabri polita malleo, hanc saxa molem construunt; apti se quoque juncta nexibus, locantur in fastigio.

TERTIA denique Sacramenti significatio vulgarior simul & augustior, ipsa est quæ septem solis Sacramentis propriè convenit, nempe ut sic signum visibile seu sensibile non modò aliquid aliud in se contentum significans, sed illud quod continet, cum sit gratia sanctificans, sic illam conferunt gratiam, ut ipsa nos sanctificare dicantur Sacramenta. Quo in sensu præcisè considerato, manifestè quidem patet, quòd locus sacer non sit ita Sacramentum, quia non ita certam ex sese sive ex ordinatione sua communicat gratiam, quæ suum singularem & determinatum semper producit effectum. At verò tamen cum quisvis sacer locus idcirco sit consecratus & à Deo factus, ut dum ibi Deus singulariter colitur, singularem & ipsi cultores inde referant gratiam, quam ex alio non referent loco: Quis neget hoc etiam postremo sensu dici Sacramentum? cum præsertim gratiæ quæ illic potiores conferuntur, signis quibusdam sensibilibus contineatur & exprimitur, in qua expressione ut diximus, tota videtur esse posita Sacramenti ratio?

Cum sint autem illa plura signa sensibilia, tum ad quinque potissimum referuntur, de quibus aptè S. Bernardus in primo quem de Dedicacione Ecclesiæ sermonem habet. Quando inquit, domus ista per manus Pontificum dedicata est Domino, propter nos sine dubio factum est, non solum qui presentes sumus, sed & quicumque usque in finem sæculi Domino sunt in hoc loco militaturi. In nobis proinde spiritaliter impleri necesse est, quæ in parietibus visibilibus præcesserunt. Et si vultis scire, hæc utique sunt, aspersio, inscriptio, inunctio, illuminatio, benedictio. Hæc utique in hæc visibili domo fecere Pontifices, hæc & Christus afficiens Pontifex futurorum bonorum invisibiliter quotidie operatur in nobis. Primò siquidem aspar-

1. Pet. 2.

Inorat do
S. Philog.
Hibr. 12.

10 Ps. 121.

1. Reg. 6.

Apor. 21.

git nos hyssopo, ut mundemur, lavemur, de albe-
 mur, dicaturque de nobis, *Qua est ista que ascen-
 dit de albas? lavat, inquam, nos in confessione,
 lavat nos la hyssopum in bre, lavat sudore pani-
 rentie, magis autem lavat nos aqua illa pretiosa,
 que de fonte pietatis, id est ab eius latere emana-
 vit. Aspurgit nos hyssopo que humilis herba est &
 pectoris purgati vas aqua sapientie salutari, que est
 timor Domini, in usum sapientie & fons vite: etiam
 condimentum salis admiscens, ne sit in spilius timor
 sine spe, sine devotione. Non solum autem sed
 inscribit digito Dei, in quo eiebar Demonia, haud
 dubium quin in Spiritu sancto. Inscrubit, inquam,
 legem suam non jam in lapide, sed in tabulo cordis
 carnalibus, prophetiam implens promissionem,
 qua se pollicitus est ablaturum cor lapideum, &
 carneum cor esse daturum, id est, non durum, non
 obstinatum, non Iudaicum; sed piium, sed man-
 suetum, sed tractabile, sed devotum. Beatus quem
 tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.
 Beati, inquam, qui docti & memores sunt man-
 datorum eius se ad faciendum ea. Alioquin scienti
 bonum & non facienti percatum est illi; Et servus
 sciens voluntatem Domini sui & non faciens plagie
 vapulabit multum. Unde necesse est ut unctio spiri-
 tualis gratia adjuvet infirmitatem nostram, ob-
 servantiarum & multimoda penitentia: cruce de-
 votio sua gratia leniens: quia nec sine cruce se-
 qui Christum, & sine unctioe crucis asportari
 ferre qui possit? Hinc est quod multi abominan-
 tur & fugiunt penitentiam, crucem quidem vi-
 dentes, sed non etiam unctioem. Vos qui exporti
 estis, ecce scitis quia vere crux nostra in unctio est, &
 per gratiam spiritus adjuvantis, suavis & dele-
 tabilis est penitentia nostra, & ita dicam, ama-
 ritudo nostra dulcissima. At postquam unctio gra-
 tia huius precesserit, iam lucernam suam Chri-
 stus non ponit sub modio sed super candelabrum:
 quia tempus est ut luceat lux nostra coram homi-
 nibus, & videant opera nostra bona & glorificent
 Patrem nostrum qui in caelis est. Iam verè benedi-
 ctionem quidem expectemus in fine, quando aperiet
 manum suam & implebit omne animal benedictio-
 nis. Nam in quatuor premissis merita constant, in
 benedictione tota complebitur gratia sanctificatio-
 nis, quando iam in domum transibimus non manu-
 factam, & eternam in calis.*

Ex quibus sancti Patris verbis cum evidenter
 pateat, gratias illas que in loco sacro confe-
 runtur, sensibilibus significari signis, ac proin-
 de rationem continere Sacramenti, quid restat,

nisi ut qua sanctitate accedit ad Sacramentum
 accedatur ad sacrum locum, cum sit eadem non
 solum nominis, sed & rei quadam similis ratio,
 sive positivum quod aiunt bonum: sive negati-
 vum spectes? Cur enim non nisi sanctè & purè
 adentur Sacramenta? Nonne quia sic exigit
 cultus divinus qui Deo redditur in usu Sacra-
 mentorum, & nostra utilitas in recipienda Sa-
 cramenti gratia, quæ non nisi à puris recipitur?
 At nonne est eadem propè ratio de sacris locis?
 nonne sic adentur ad reddendum divinum cul-
 tum, & ad nostram utilitatem, seu ad referen-
 das inde quas postulamus gratias? Nonne ad
 hunc utrumque finem si non omnino necessaria,
 saltem ita decens & opportuna videtur eadem
 sanctitas, ut nulla quidem possit decentior, sed
 & nulla inferior debeat adhiberi?

Est non imperari Deo, ut quo imperio &
 quo iure iussit afferri sanctitatem ad Sacramen-
 tum, sic ad sacrum afferretur locum: an idcirco
 non est adhibenda? Semperne trahendi sumus
 ad debita nostra perfolvenda gravioris metu
 supplicii? Numquamne ducit nos sine his quo
 filios decet, pietatis ac observantia liberali mo-
 tu? Timebne plura persolvere quam Deo de-
 beas, cui cum dederis omnia, plus ei debes quod
 illa receperit, quam ille tibi quod dederis? Affe-
 quantum vis sanctum & decentem cultum in
 Ecclesia, proxi ad mirum si fuerit satis colen-
 do tantæ Majestatis Deo, quem non satis digni
 sunt colere qui sunt digniores in caelo
 Spiritus: Tu tanten ex illa tenuitate tua non
 times etiam detrahere, quod unum erat dig-
 num nempe sanctitatem & puritatem animæ?
 Quid quaeris in Dei domo, si non quaeris Dei
 cultum? Quid quaeris in Dei cultu si non quaeris
 Deo placere? At quomodo te placitum Deo
 putas in peccato; aut quomodo peccatum tol-
 les sine illa ipsa sanctitate qua Sacramentum ab-
 dis? Lavamini, mundi estote, auferite modum
 cogitationum vestrarum, & venite. Nonne his
 invitatis ad sacrum locum, sicut ad ipsam Sacra-
 mentum; nonne his saltem decet vocibus obse-
 qui?

Quod si dicis te tuam etiam in Domo Dei sa-
 lutem quaerere, cæteraque tibi opportuna vitæ
 præsentis ac future subsidia, Veni sanè tua qua-
 siturus; sed an putas illa tam certo reperies non
 gratus & acceptus Deo, sicut si gratus esses? An
 nescis quod qui promisit se suas aures apertu-
 rum orantibus in loco sacro, dixit peccatori-
 bus

18.

bus; cum extenderit manus vestras, avertam oculos meos à vobis, & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam. An ignoras quod mortale tuum peccatum longè est gravius, longè Deo magis odiosum, & tibi perniciosius quam originale Infantis nondum baptizati: nam illud tuum est actuale & voluntarium in teipso, tua est culpa, tua malitia. Et tamen ille infans quando in templum Deo præsentandus affertur, non ultra primum effertur templi aditum, quin sacris tingatur aquis, quin peccati labe purgetur, quin illa denique sanctitate quæ domum Dei decet, decoretur, quia non placeret alioquin Deo sibi suo in templo præsentatus infans, nisi prius esset natali culpa purus. Tu vero impie, non una, non aliena culpa, sed & tuis & multis & gravibus maculatus peccatis, audebis illam ipsam Dei domum ingredi? nec verberis sacra ipsa & tremenda penetrare adyta? & dum caput aperias, dum genua flectas & aliquid ore promas, tu satis decenti cultu Deum putabis colere? & te inconsultum!

Die fodes, quæ tu facis Deum? an externo tantaxat intentum cultui? nec internis nostri cordis vacantem motibus? An putabis sine corde corpus sufficere Deo decenter colendo? quid est autem cor adhibere nisi cor sit purum & expers illius maculæ, quæ cor invisum Deo facit? An nescis quod dixit Christus, Venit hora & nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu & veritate: nam & pater tales querit qui adorent eum in spiritu & veritate, Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Quibus ex verbis si quis inferret solo spiritu non etiam corpore Deum colendum, male inferret; sed peius etiam sentit qui solo corpore non etiam spiritu cultum Deo diceret exhibendum, aut qui se spiritum putaret adhibere nisi & Deus esset: aut qui se rectum habere spiritum crederet, nisi prius cor sibi mundum protulerat. Sic enim ordinatè David precabatur Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum iustitiam in visceribus meis. Ubi S. Gregorius, Vide inquit ordinem, primò cor mundum, deinde spiritum rectum, Propheta à Deo requirit. Prius enim abrenuntiandum est tibi omni peccato, & omnis à corde vitiorum seditas eliminanda, ut omne quod agitur aut dicitur, eo purum in conspectu Dei ac lucidum appareat, quòd ex bonæ intentionis origine quasi de puro quodammodo fonte manat. Scriptum est enim, bonus homo de bono thesauro profert bona,

& malus homo de malo thesauro profert mala. Quod sancti Doctoris dictum si de omni actione, de omni tempore, ac de omni loco potest intelligi, quòd magis id verum est de actione illa de tempore, ac de loco quibus præcipuè Deum intendas colere. Nam si nusquam Deus colitur nisi colentis pura sit intentio; nec sit pura intentio, nisi sit prius cor mundatum; quòd minus colitur Deus in illo loco; qui tantum factus est ut mundo corde colatur.

Non est itaque tantum decens ille Dei cultus, sed non est Dei cultus, nisi sit ille decens, quem idcirco dicimus illi similem quo ad Sacramentum accedimus; ut sic apertius intelligatur, quis ille sit, & quàm nullus decens absque illo, sit alius. Hinc quòd ait Ecclesiastes, Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, sic Chaldæa reddit, ne venias plenus peccatis ante Dominum. Unde & ibi addit Sapiens, multò enim melior est obedientia quàm stultorum victimæ, qui nisi iure quid faciunt mali, hoc est, qui antequam Deum adeant, non recogitant peccata sua pœnitentes, sic se stultos esse produunt, quia non agunt quod agunt, non colunt Deum quem præ se ferunt colere: multo que melius & verius Deum colerent abstinendo peccatis quàm victimas offerendo, vel peccata prius deplorando quàm se Deo, vel quidquid aliud in templis offerant.

III. PUNCTUM.

ERGO ad sacrum locum sicut ad Sacramentum, quocunque sensu vox ista sumatur, dum subsecretiam ille sensus qui declaratus est, non quasi peccatis sicut in peccato accedas ad sacrum locum, sicut peccatis accedendo ad Sacramentum, sed quia sic sacrum decet hunc, sic decet finem propter quem locus est sacer sic decet Dei cultum quem sibi Deus optat ibidem exhiberi, sic decet nostram erga illum pietatem, sic decet nostram circa salutem animæ curam ac providentiam. Ecco tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit ipsorum Deus. Ecce vox magna quam audivit Joannes de Throno Dei, ecce quo modo Deus habitat & convenit cum hominibus, nempe in sanctitate & decentia, nam expresse de sancta Civitate Jerusalem, quam tunc idem vidit Apostolus, sermo est & quam ait paratam sicut sponsam ornatum viro suo. Quæ qualis illa sit Civitas, & qualis ejus or-

natus, non exprimitur, sed hoc unum affirmatur quod quæcunque sit illa, sancta est, & ornata quàm decenter: atque ut sic sancta est, tum declaratur esse *tabernaculum Dei cum hominibus*. Certè hoc dignum quod paulò attentius consideretur. Quadruplex reperitur in scripturis Civitas Jerusalem quæ sit tabernaculum Dei, secundum quadruplicem scripturæ sensum, & huic quadruplici civitati Sanctitas tam apprimè convenit, ut non sit aliter tabernaculum Dei quàm prout sancta est. Prima ex sensu anagogico, cælum est seu *Calestiterusalem*, quæ vox expressa est Apostoli. Quàm sit porro verè tabernaculum Dei cum hominibus & quàm verè sancta sit illa civitas, clarius est quàm ut magis illustretur: *non intrabit enim in eam aliquod coinquinatum*. Secunda ex sensu allegorico, Deiparæ Virginis utrius est in quo *Verbum caro factum est & habitavit in nobis*, vel ipsa Christi humanitas in quâ *Divinitas omnem plenitudinem inhabitasse corporaliter*, ait Apostolus. De quo utroque tabernaculo quàm sit sanctum, vel hoc uno constat versiculo, *sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*. Tertia ex sensu tropologico seu moralis, est anima Justa, quæ hoc ipso quo sancta est sanctificante gratia quæ lethali noxæ opponitur dicitur habitaculum & templum Dei. *Sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus: propter quod exiit de medio eorum & separavi, dicit Dominus, & immundum ne tetigerit, & ego recipiam vos*. Quarta denique ex literalis sensu est Ecclesia, non modo illa quæ dicitur Congregatio fidelium, sed ipse sacer locus ubi fideles congregantur, de qua illud Apostoli perinde usurpatur, quod Timotheo suo commendat, *Veletas quomodo oporteat te in Domo Dei conversari quæ est Ecclesia Dei vivi*. Sic disertè Cornelius ex S. Joanne Chrysostomo, cuius hæc verba sunt ad hunc Apostoli locum: *Alludit ad Bethel de qua, viso ibi Domino, Jacob dixit, verè non est hic aliud nisi Domus Dei & porta cæli; & ad tabernaculum templumque Iudæorum quod Ecclesia typus fuit*. Et pergens de Apostolo dicente, quod in primis nostrum spectat scopum; *Simul, inquit, tacitè admonet omnes fideles ut reverenter & sanctè se gerant in Ecclesia, cogitantes se vivere & versari, non in aula Regis sed in Domo Dei, adeoque in oculis ipsius Dei Optimi Maximi*

Nonne hoc est non modo dicere civitatem

aut tabernaculum Dei cum hominibus esse Ecclesiam seu sacra hæc loca; sed hæc ipsa etiam debere esse sancta sanctitate personarum, sicut iam sancta sunt sanctitate Consecrationis & sanctitate rerum quæ ibi peraguntur?

Est enim noanda triplex illa sanctitas quæ templis convenit. Prima quæ dicitur relativa, quatenus Deo sacra sunt, cui quidquid consecratur, factum est, ut patet ex Levitico. Quod & expresse de templis Dominus contra Pharisæos: *Ve vobis Duces cæci qui dicitis, quicunque juraverit per templum nihil est; qui autem juraverit in auro templi, debet. Stulti & cæci? quid enim majus est, aurum an templum quod sanctificat aurum? quasi diceret, longe major est ratio dicendi templum esse sanctum quàm aurum, cum aurum non sit sanctum nisi ex templo cui servit*. Deinde verè est sanctitas rerum omnium quæ in sacris tractantur locis, nihil ut agatur vitiosum, nihil profanum, nihil non approbatum & permissum, cum alioquin Dominus diceret: *Auferte ista hinc, & nolite facere Domum Patris mei, domum negotiationis*. Denique sanctitas est personarum quæ se ad templum conferunt, quæ non ita quidem præcise est necessaria, sicut diximus, ut qui forte non sint in ea, quam vocamus, sanctificante personas gratia, non possint templum ingredi, nec suas preces fundere, solis enim interdictum Excommunicatis, vel qui aliis Ecclesiæ tenentur censuris; sed quæ ita tamen est opportuna & decens, ut quantum agnoscis ibi esse tabernaculum Dei cum hominibus, quantum ibi optas Deum colere, & de rebus tuis cum ipso agere, tantum tibi expediat sanctitatem illam habere, quæ sola vera est sanctitas, & qua sola verè sancta, & parata & ornata est Civitas illa Jerusalem, quæ tabernaculum Dei cum hominibus esse prædicatur.

Recole quod jam de cælo, de Deipara, & de anima justis dictum est, quæ sanctitate scilicet cælum esset sanctum, quæ sanctitate Deipara, quæ justis anima, quid videtur? Nonne illa sanctitas est, quæ mortali saltem repugnat noxæ? cur porro, nisi quia sic ista decet Dòmum Dei sanctitudinem, quæcunque sit tandem ista Dei domus, sic universim sentiendum, *Domum Dei decet ista sanctitudo*, non relativa, non extrinseca, sed vera & solida, qualis est illa quæ nos sanctificat. Nonne id agnoscis? Putasne quemquam posse cælum ingredi, aut cælum esse Dei domum cum peccato? Non putas opinor, aut si qui fortè opinen-

Heb. 12.

Apo. 21.

Col. 2.

Ps. 45.

Ephes. 2.

2. Cor. 6.

1. Tim. 3.

Levit. ult.

Math. 23.

Joan. 2.

tur id posse fieri, nemo tamen est qui non affirmet, id non decere. Quod de sanctissima ipsa Virgine matre, S. Anselmus expresse ait, *non ea quidem necessitate fuisse sanctissimam, quasi de peccatrice parente iusta proles nasci negurverit; sed quia decebat non ex alia quam mundissima Virgine Deum nasci.* Non poterat certe Christi humanitas non esse sancta, quæ tabernaculum erat Divinitatis ita sibi unitæ, ut non alia subsisteret quam divina hypostasi; sans tamen Apostolo fuit ad ejus sanctitatis commendationem dicere, quod talis decebat ut nobis esset Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus. Cur non ista igitur decentiæ ratio tibi sufficiat in adeundis templis? Nonne credis & profiteris hanc Ecclesiam, ejus hodiernæ est Dedicatio, singulari quodam modo Domum Dei esse, sicut cæteras quas diximus Dei Domos? cur non eandem igitur credes decere sanctitatem, cum de omni generatum domo Dei sit dictum, quod eam decet sanctitudo? Vel si hoc credis, cur ingreditens Ecclesiam non illam affers sanctitatem? Nam cum sit personæ non loci sanctitas, de qua hinc modo agitur, neq; hæc aliter sanctitas loco conveniat aut applicetur, quam prout personæ locum attingens fuerit sancta, profecto non est aliud dicere quod Ecclesiæ decet talis sanctitudo, quam dicere, quod te talem decet asserere sanctitatem quando Ecclesiam ingrederis.

Sic sancti Patres quando dicunt tempus jejuniij vel cuiusquam celebrandæ festivitatis decere sanctitatem, quid aliud dicunt, quam decere nos esse sanctos illo quo jejunamus vel festum agimus tempore? Neque enim alia est propriè temporis aut jejuniij sanctitas quam personæ jejuniantis. Unde sanctus Chrysostomus, *honor jejuniij non ciborum abstinentia, sed peccatorum fuga.* Quod & apud sanctus Leo, *Excellens, inquit, super omnia Passiois Dominicæ Sacramentum purificatis corporibus & animis celebremus.* Qua quidem sancti Patris sententia nihil ad confirmandam Veritatem propositam, concludendamque discursum dici opportunius potest. Vides enim ut Dominicæ Passionis tempus vocet Sacramentum, non ea eerte proprietate quæ septena dieuntur Sacramenta, nam & excellens super omnia vocat Sacramentum, quod de solo Christi Corpore fas est pronuntiare. Sed noverat ille Vir magnus, novebat sacris temporibus atque locis hanc etiam Sa-

cramenti vocem competere, quæ visibili signo suas etiam significarent & continerent gratias; atque hæc inter Sacramenta Tempus Dominicæ Passionis excellere, quia majorem scilicet rectè dispositis animis conferret gratiam. Quid est verò rectè dispositis animis? Quam ille puras animorum dispositionem expectabat? audi, nec unquam obliviscaris, *purificatis, inquit, corporibus & animis Sacramentum hoc celebremus;* quasi apertè diceret, *sicut ad ipsum Sacro sanctum Sacramentum;* neque enim ad hoc alia requiritur dispositio quam ut purificatis corporibus & animis accedamus.

Quamobrem hinc præsertim locum habeat, quod ait Sapiens: *Da locum timori Altissimi, primas in templo Timori cede;* primus ingreditentis actus sit illius timoris actus, qui peccatum expellit. Dum te lustrari mundas aqua, non ore tantum, sed corde, sed sincero affectu petas mandari, & amplius atque amplius atque amplius a peccato lavari. Sic ipse *Iustus aperiet os suum in oratione & pro delictis suis deprecabitur, quantum magis injustus? Qui si tamen eum Publicano dicat, Deus, propitius esto mihi peccatori, magis probabitur & justificabitur,* quam qui eum Phariseo gratias Deo agat; Nam hoc est quod prius & vehementius commendatum nobis vult Dominus; *Munda prius quod intus est, ut fiat id quod de foris est, mundum.*

Hoc est credere quod dicitur de sanctitate decenti Domum Dei, si decentem illum decorem diligas: hoc est autem illum diligere cum possis illum adhibere non negligas, sicque respice eum Davide dicas & sentias: *Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis tuæ. Ne perdas eum impijs animam meam. Ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me & miserere mei.* Tum verò quod sequitur longè aptius & verius fiet: *In Ecclesijs benedicam te Domine. HOC EST ENIM benedicere Deum in Ecclesijs, inquit sanctus Augustinus, sic vivere ut per mores cuiusque benedicatur Deus. Nam qui benedicit Domino lingua, & factis maledicit, non in Ecclesijs benedicit Domino, Lingua prope omnes benedicunt, sed non omnes factis.* Et ad illum Psalmi versum, *Tollite hostias & introite in atria eius. QVAS hostias nobiscum portaturi sumus? sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & hu Deus non spernit. Cum humiliter corde intra in domum Dei & cum hostia intrasti. Ne sit verò quælibet hostia, sed quæ est excel-*

Ecclesi. 19.

Ibid. 1.

Ibid. 39.

Luc. 18.

Matth. 23.

Psal. 25.

Psal. 95.

L. de Conc.
Vir. c. 38.

Hebr. 7.

Hom. 3. ad
Pop.Serm. 4.
de Quadr.

excellentior, holocaustum : sic Idem ad istos
 ver: sus , *Introibo in domum tuam in holocaustis;*
Psal. 65. Reddam tibi vota mea, &c. TOTUM meum con-
sumat ignis tuus, nihil mei remaneat mihi, totum
fit tibi. Erunt illa holocausta; Et quid eris in ho-
locaustis? Reddam tibi vota mea qua distin-
gere labia mea. Qua est distinctio in votis? hac est
distinctio, Vt te accuses, illum laudes, Atque in il-

lud denique, *Intrato portas eius in confessione,*
atria eius in hymnis. A CONFESIONE, Psal. 98.
inquit, incipite: opus est ut te reprehendas, ne ille
reprehendat qui damnaturus est. QUANDO
INTRAS, TE REPREHENDE;
CUM INTRAVERIS,
LAUDA ILLUM.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

INDEX